

Список використаних джерел

1. Бабаченко Н. Зміст і структура соціокомунікативної компетентності публічного службовця. Аспекти публічного управління. 2025. 13(1). С.114-121. <https://doi.org/10.15421/152513>
2. Глядик Б. М., Петришин Л. Й., Кульчицький В. Й., Кульчицький Т. Р. Сутність соціокомунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Актуальні питання розвитку науки та інновацій. Освітня аналітика України. 2024. № 1 (27). С. 34-45. DOI: 10.32987/2617-8532-2024-1-34-45
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с.
4. Стьопкіна А. С., Трубник І. В. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 1 (100). С. 247–256. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-247-256>.

Іван Іскерський,
кандидат технічних наук,
викладач кафедри машинознавства і транспорту,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОПОМІЖНИХ ПРОФЕСІЙ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Автор піднімає питання щодо розгляду сучасних підходів до управління якістю професійної підготовки фахівців допоміжних професій у системі неперервної освіти. Увага зосереджена на компетентнісному й онтодидактичному підходах.

Ключові слова: *методологічні підходи, компетентнісний підхід, онтодидактичний підхід, фахівці допоміжних/ соціономічних професій, неперервна освіта, якість професійної підготовки.*

Управління якістю безперервної професійної підготовки фахівців допоміжних професій у системі «заклад фахової передвищої освіти (фаховий коледж) – ЗВО – додаткова професійна освіта (ДПО)» відіграє ключову роль у забезпеченні високого рівня професійної підготовленості кадрів у соціономічній сфері. Фахівці соціономічного профілю (наприклад, соціальні працівники, психологи, педагоги, медичні працівники,

реабілітологи та інші) виконують важливі функції з надання професійної допомоги та спеціалізованої підтримки людям, які зазнають труднощів або мають проблеми зі здоров'ям, освітою, інтеграцією в соціум та іншими аспектами життєдіяльності. У зв'язку з цим безперервна професійна підготовка фахівців допомагаючих професій має відповідати високим стандартам якості.

У складних умовах життєдіяльності нашого суспільства підвищення якості професійної підготовки фахівців допоміжних професій у системі їх безперервної фахової освіти є об'єктивною необхідністю. Це зумовлено низкою чинників. Наразі відбувається швидка зміна соціальної реальності: суспільство стикається з динамічними геополітичними, соціальними, економічними, технологічними, інформаційно-комунікаційними, соціокультурними, суспільно-політичними змінами, що впливають на якість життя громадян, зумовлюють виклики, з якими стикаються фахівці допомагаючих професій. Для ефективної роботи в такому динамічному середовищі фахівці соціономічного профілю мають володіти актуальними знаннями, уміннями та компетенціями, що вимагає безперервного навчання та оновлення професійних навичок.

У сучасному світі активно змінюються очікування суспільства щодо професійної компетентності фахівців допомагаючих професій. Сьогодні від них вимагається більше гнучкості, креативності та інноваційності у розв'язанні різноманітних проблем клієнтів, у наданні їм різного роду допомоги та підтримки. Фахівці соціономічного профілю повинні бути готові до взаємодії з різноманітними клієнтами, вміти вирішувати складні етичні дилеми, підтримувати високі професійні стандарти. Для цього в рамках безперервної професійної освіти зазначених фахівців необхідно формувати глибоке розуміння вимог професійних кодексів, етичних принципів соціономічної роботи.

Наукові дослідження в галузі оновлення технологій професійної діяльності фахівців соціономічного профілю сприяють появі нових підходів, розробці нового методологічного інструментарію та прийомів у трудовій діяльності. Фахівці повинні бути обізнані з новими розробками та вміти застосовувати їх у своїй роботі, щоб досягти оптимальних результатів у професійній діяльності.

О. Дубасенюк підкреслює, що «важливу роль у процесі дослідження відіграє підхід – певна позиція стосовно будь-якої проблеми, явища» [2, с. 65]. Методологічний підхід у педагогіці професійної освіти ґрунтується на певних базових поняттях та дидактичних принципах і дає змогу комплексно розглядати різні аспекти професійної освіти, такі як цілі

та завдання, контекст і середовище, зміст і методи, організаційну структуру та оцінювання процесу навчання. Підтримуємо С. Ганабу в тому, що «розуміння й використання сучасних методологічних підходів є основою для ефективного розвитку науки, педагогічних досліджень зокрема. У педагогічній науці вона виступає не лише як теоретичний інструмент, а як світоглядна система, що допомагає досліднику бачити й осмислювати цілісність освітніх процесів» [1, с. 82].

Методологічний підхід передбачає розгляд процесу професійної освіти як складної системи, що містить різні складові та функціональні взаємозв'язки між ними. У процесі професійної освіти всі елементи взаємодіють між собою та впливають на кінцевий результат. Будь-який методологічний підхід спрямований на досягнення цілісності освітнього процесу. Це означає, що всі елементи професійної освіти повинні бути пов'язані між собою та зорієнтовані на досягнення загальних освітніх цілей. Реалізація методологічного підходу у професійній педагогіці передбачає системний аналіз освітнього процесу в цілому, що вимагає вивчення його структури, функцій, динаміки та взаємозв'язків між різними компонентами професійної освіти. Окрім цього, методологічні підходи базуються на гуманістичних принципах, які ставлять здобувача освіти у центр освітнього процесу, акцентують увагу на його особистісному розвитку та потребах.

Якість неперервної професійної освіти фахівців допоміжного профілю у системі «фаховий коледж – ЗВО – ДПО» означає наявність у випускників кожного рівня фахової підготовки певних професійно-особистісних характеристик, які гарантують, що спеціалісти в даній галузі володіють необхідними знаннями, вміннями, навичками та компетенціями для надання висококваліфікованої спеціалізованої допомоги та підтримки клієнтам.

Сутність поняття «якість професійної освіти фахівців допоміжного профілю» полягає у забезпеченні високого рівня фахової підготовленості зазначених фахівців, які займаються допоміжною діяльністю, такою як соціальна робота, психологія, медицина та інші. «Якість пронизує весь всесвіт і є одним із ключових факторів соціального устрою, а крім того має фундаментальне значення для розуміння людської сутності та людської діяльності» [3, с. 24]. Погоджуємося із колективом науковців, які вважають, що «якість освіти» за своєю сутністю є системою відкритою, адже на її зміни суттєво впливають навіть незначні зміни зовнішнього середовища (від технічного прогресу до змін нормативних документів)» [3, с. 29–30].

Слід наголосити, що якість безперервної професійної освіти визначається не тільки реалізованими програмами (вони повинні ґрунтуватися на найновіших наукових дослідженнях, відображати сучасні практичні досягнення у відповідних галузях, відповідати вимогам ринку праці та потребам клієнтів), використанням методів і технологій навчання, а також компетентністю, професіоналізмом викладачів, навчально-методичними ресурсами, доступними студентам для отримання професійно-орієнтованого практичного досвіду, розвитку необхідних навичок і компетенцій.

Для забезпечення якості безперервної професійної освіти необхідно проводити систематичну оцінку знань, умінь та навичок студентів, а також надавати їм зворотний зв'язок щодо їхніх успіхів та тих сфер, які потребують вдосконалення. Сучасні методологічні підходи до управління якістю безперервної фахової підготовки фахівців допоміжних професій у системі «фаховий коледж – ЗВО – ДПО» охоплюють такі аспекти.

По-перше, залучення зацікавлених сторін: важливо створити механізми взаємодії та зворотного зв'язку з роботодавцями, висококваліфікованими практикуючими фахівцями, випускниками, а також із представниками громадських організацій і професійної спільноти. Це допомагає забезпечити відповідність програм професійної підготовки вимогам ринку праці, а також враховувати актуальні потреби та очікування самих здобувачів освіти.

По-друге, сучасні підходи до професійної підготовки ґрунтуються на розвитку компетентностей, необхідних для ефективної роботи за професіями соціономічного профілю. Освітні програми підготовки мають бути розроблені таким чином, щоб забезпечити розвиток відповідних компетентностей, серед яких теоретичні знання, практичні вміння й навички.

По-третє, інтерактивне та практико-орієнтоване навчання: розв'язання реальних завдань професійної діяльності, кейсів, тренінги, інтерактивні методи навчання та інші активні форми й методи роботи допомагають студентам опанувати необхідні навички та застосувати їх на практиці.

Одним із основних підходів до управління якістю неперервної професійної підготовки фахівців допоміжних професій у системі «фаховий коледж – ЗВО – ДПО» є компетентнісний підхід. Означений підхід передбачає, що фахівець повинен володіти не лише теоретичними знаннями, а й практичними навичками, які допоможуть йому успішно виконувати свою професійну діяльність. Окрім цього, компетентнісний підхід також враховує потреби й очікування роботодавців, що робить

випускників закладів освіти різного рівня акредитації більш затребуваними та конкурентоспроможними.

Ще одним важливим методологічним підходом у неперервній підготовці здобувачів освіти соціономічного профілю є онтодидактичний підхід, що ґрунтується на інтеграції онтології та дидактики для ефективного, практико-орієнтованого, професійно-прикладного, цілісного навчання майбутніх фахівців. Даний підхід враховує важливість розвитку індивідуальності студента, його особистісних, професійно важливих якостей, здібностей та інтересів. Онтодидактичний підхід ґрунтується на припущенні, що розуміння світу, соціальної дійсності, реалій трудової діяльності формується через взаємодію студента з навколишнім середовищем і професійною практикою. Тому при реалізації онтодидактичного підходу акцент робиться на професійно-особистісному розвитку здобувачів освіти через практичну діяльність, рефлексію, самостійну роботу та індивідуальні дослідження.

Сучасні методологічні підходи до управління якістю фахової підготовки фахівців допоміжних професій у системі «фаховий коледж – ЗВО – ДПО» спрямовані на створення стійкої та ефективної системи неперервної професійної освіти, яка задовольняє потреби і роботодавців, і студентів, і представників соціономічної спільноти, і клієнтів, а також сприяє розвитку професійних компетентностей, культури та кар'єрному зростанню цих фахівців.

Список використаних джерел

1. Ганаба С. Методологічні підходи у сучасних педагогічних дослідженнях. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. Серія: педагогічні науки. 2025. № 4 (43). С. 77–90.
2. Дубасенюк О. А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-методичний посібник. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
3. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / Д. В. Карамишев, Н. М. Гришина, О. В. Грибко, Т. В. Ревенко та ін.; за заг. ред. д. держ.упр., проф. Д. В. Карамишева. Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2020. 180 с.

Світлана Калаур

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль*